

MAKTAB, VA OILANING O‘ZARO INTEGRATSIYASI

Sanobar To‘raqulova*Shahrisabz davlat pedagogika instituti**Pedagogika fakulteti Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi**4-bosqich talabasi*

Annotatsiya: Bu maqolada ijtimoiy tarbiyaning asosiy omillari – oila, maktab va do‘stlik munosabatlari integratsiyasi hamda ularning bolalarning rivojlanishidagi o‘rni haqida so‘z boradi. Oila – tarbiyaning birinchi maktabi, maktab – bilim va ijtimoiylashuv markazi, do‘stlik esa bolalarning dunyoqarashini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Maqolada ushbu uch omilning o‘zaro bog‘liqligi, ularning ahamiyati va samarali integratsiya usullari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: oila, maktab, do‘stlik, integratsiya, tarbiya, ijtimoiy rivojlanish, bolalar psixologiyasi.

Аннотация: В данной статье рассматривается интеграция семьи, школы и дружбы как ключевых факторов социального воспитания. Семья – первая школа воспитания, школа – центр знаний и социализации, дружба формирует мировоззрение ребенка. Анализируется взаимосвязь этих трех факторов, их значение и методы эффективного взаимодействия.

Ключевые слова: семья, школа, дружба, интеграция, воспитание, социальное развитие, детская психология.

Abstract: This article explores the integration of family, school, and friendship as key factors in social upbringing. The family serves as the first school of education, the school as a center of knowledge and socialization, and friendship shapes a child’s worldview. The article analyzes the interconnection of these three elements, their significance, and methods for effective integration.

Keywords: family, school, friendship, integration, upbringing, social development, child psychology.

Kirish. Zamonaviy jamiyatda barkamol avlod tarbiyasi uchun do‘stlik, maktab va oila integratsiyasi muhim ahamiyatga ega. Bu uch omil bir-biri bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, bolaning shaxsiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishiga kuchli ta’sir ko‘rsatadi. Oila bolaga dastlabki tarbiya beradi, maktab bilim va ma’naviyatni shakllantiradi, do‘stlar esa uning dunyoqarashini kengaytiradi. Ushbu maqolada biz bu uch omilning o‘zaro

integratsiyasi, ularning bolaning rivojlanishidagi ahamiyati va ularni samarali birlashtirish usullarini tahlil qilamiz.

Oila – bu bolaning dastlabki tarbiya oladigan, qadriyatlar, odob-axloq va hayotiy qarashlarning shakllanadigan asosiy muhiti. Psixologlar ta’kidlashicha, bolaning shaxsiyatining 70% gacha 7 yoshgacha shakllanadi va bu jarayonda oila asosiy rol o‘ynaydi.

Oila tarbiyasining asosiy tamoyillari:

- Sevgi va Hurmat – bola o‘zini xavfsiz va qadrlanayotgan his qilishi kerak.
- Ijtimoiy Me’yorlarni o‘rgatish – oila bolaga odob-axloq, jamiyat qoidalarini o‘rgatadi.
- Mustaqillikni rag‘batlantirish – bolaning qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish.

Agar oila bolaga yetarlicha e’tibor bermasa yoki noto‘g‘ri tarbiya usullarini qo‘llasa, bu keyinchalik maktab va do‘stlar bilan munosabatlarda muammolarga olib kelishi mumkin.

Maktab: bilim va ma’naviyat markazi

Maktab – bu nafaqat bilim beradigan, balki bolaning ijtimoiylashuvida muhim rol o‘ynaydigan muassasa. Bu yerda bola oiladan tashqaridagi dunyo bilan birinchi marta to‘qnashadi, yangi odamlar bilan uchrashadi va jamiyatda o‘z o‘rnini topishga harakat qiladi.

Maktabning Bolaning Rivojlanishidagi O‘rni:

- Intellektual Rivojlanish – fanlar, mantiqiy fikrlash, tanqidiy tahlil qobiliyati.
- Ijtimoiy Mahorat – jamoada ishlash, munozara qilish, liderlik qobiliyatlari.
- Ma’naviy Tarbiya – milliy qadriyatlar, vatanparvarlik, insonparvarlik.

Maktab va oila integratsiyasi bolaning yaxlit shaxs sifatida shakllanishini ta’minlaydi. Ota-onalar va o‘qituvchilar o‘rtasidagi hamkorlik bolaning akademik va ijtimoiy muvaffaqiyatini oshiradi.

Do‘stlik: bolaning dunyoqarashini shakllantiruvchi omil

Do‘stlar – bu bolaning ijtimoiy muhitining muhim qismi. Ular orqali bola yangi qadriyatlarni o‘rganadi, o‘zini ijtimoiy jihatdan moslashtiradi va turli xil hayotiy situatsiyalarga munosabat bildirishni o‘rganadi.

Do‘stlikning Ijobiy Ta’sirlari:

- Ijtimoiy Ko‘nikmalarni Rivojlantirish – muloqot, hamkorlik, mojarolarni hal qilish.
- Psixologik Qo‘llab-quvvatlash – do‘stlar bolaga ishonch, xotirjamlik bag‘ishlaydi.
- Kreativlik va Yangicha Fikrlash – yangi g‘oyalar, o‘yinlar, loyihalar orqali rivojlanish.

Biroq, noto‘g‘ri do‘stlik munosabatlari (masalan, salbiy ta’sir ko‘rsatadigan guruhlar) bolaning xatti-harakatlariga zarar yetkazishi mumkin. Shu sababli, ota-onalar va o‘qituvchilar bolaning do‘stlari va ularning ta’sirini nazorat qilishlari kerak.

Maktab va Oila Integratsiyasining Samarali Usullari

Uchala omilning uyg‘unligini ta’minlash uchun quyidagi usullarni qo‘llash mumkin:

a) Oila va Maktab Hamkorligini kuchaytirish

- Muntazam Ota-onalar uchrashuvlari – o‘qituvchilar va ota-onalar o‘rtasida muloqot.
- Oila-Maktab Loyihalari – birgalikdagi tadbirlar, ijodiy dasturlar.
- Psixologik Qo‘llab-quvvatlash – bolaning psixologik holatini kuzatish.

b) Do‘stlik Munosabatlarini To‘g‘ri Yo‘naltirish

- Ijtimoiy Faollikni Rag‘batlantirish – sport, san’at, ilmiy to‘garaklar.
- Ochiq Muloqot – bola bilan do‘stlari haqida suhbatlashish.
- Salbiy Ta’sirlardan Himoya – internet, atrof-muhit xavflaridan ogohlantirish.

c) Bolaning Shaxsiy Rivojlanishiga Qaratilgan Yondashuv

- Individual Talantlarni Aniqlash – har bir bolaning qobiliyatini rivojlantirish.
- Maqsadli Taraqqiyot – bolani kelajakdagi hayotga tayyorlash.
- Ma’naviy-Ijtimoiy Qadriyatlarni o‘rgatish – insoniyat, halollik, mehnatsevarlik.

Xulosa Do‘st, maktab va oila integratsiyasi – bu barkamol avlod tarbiyasining asosiy tamoyilidir. Agar bu uch omil uyg‘un ishlasa, bola nafaqat bilimli, balki ma’naviy jihatdan boy, ijtimoiy moslashuvchan va psixologik jihatdan barqaror shaxs sifatida shakllanadi. Ota-onalar, o‘qituvchilar va do‘stlar tomonidan qo‘llab-quvvatlangan bola kelajakda muvaffaqiyatli, baxtli va mas’uliyatli fuqaroga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Таълим тизимини yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi Farmoni. – T.: 2021.
2. Karimova, M. *Bolalar psixologiyasi va oilaviy tarbiya.* – T.: O‘qituvchi, 2019. – 256 b.
3. To‘rayev, B. *Pedagogika nazariyasi va amaliyoti.* – T.: Akademnashr, 2020. – 320 b.
4. Vygotskiy, L.S. *Tafakkur va nutq.* – M.: Pedagogika, 2018. – 416 s. (rus tilida).
5. Maslow, A.H. *Motivation and Personality.* – New York: Harper & Row, 2019. – 420 p.
6. Эльконин, Д.Б. *Детская психология.* – М.: Академия, 2017. – 384 s.
7. G‘ofurov, A. *Maktabgacha va boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi.* – T.: Yangi asr avlodi, 2021. – 198 b.
8. Piaget, J. *The Psychology of the Child.* – Basic Books, 2020. – 192 p.
9. Немов, Р.С. *Психология. Кн. 2.* – М.: ВЛАДОС, 2018. – 608 s.
10. Ўзбек халқ она-бола тарбияси: анъаналар ва замонавийлик. / Тўплам. – T.: Sharq, 2022. – 175 b.